

Голас Рацзімы

№ 20 (1384)

МАЙ 1975 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 20-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ШЧАСЦЕ Ў СПАДЧЫНУ

Праблема працоўнага выхавання стала ў савецкай педагогіцы адной з галоўных. Яна абмяркоўваецца ў шматлікіх артыкулах на старонках штодзённых газет і метадычных часопісаў, выклікае ажыўленыя дыскусіі бацькоў, настаўнікаў, нават саміх школьнікаў. Працоўнаму выхаванню моладзі быў прысвечаны чарговы сход Акадэміі педагогічных навук СССР.

Праблема шырэй чыста педагогічных турбот. І, як ні парадаксальна, гэта цесна звязана з ажыўляўленнем у нашай краіне пераходу да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі. Так, у свой час вялікім дасягненнем была ліквідацыя непісьменнасці, вострая патрэба ў сваіх вучоных і спецыялістах рабіла надзвычай прэстыжнай нават сярэдняю адукацыю. Цяпер яе могуць і павінны мець усе. Гэта адначасова і сведчанне высокага ўзроўню развіцця савецкага грамадства, і патрабаванне навукова-тэхнічнай рэвалюцыі.

Вучыцца дзесяць гадоў, каб стаць да станка ці сесці на трактар?! Яшчэ жывая ў свядомасці многіх думка, што ўкаранялася тысячагоддзямі: адукацыя — шлях вызвалення ад фізічнай працы. Амаль за трыста гадоў да нашай эры грэчаскі філосаф Арыстоцель распрацаваў тэорыю так звананага афінскага выхавання. Ён падкрэсліваў важнасць узамязванага фізічнага, маральнага і разумовага развіцця, але перасцерагаў ад фізічнай працы — лёсу рабоў.

Наша грамадства жыве па іншых законах. І калі яно ставіць сваёй мэтай гарманічнае выхаванне асобы, то менавіта праца на карысць грамадства з'яўляецца мяралам каштоўнасці чалавека. Таму з маленства ў кожнага хлопчыка і дзяўчыны патрэбна выхаваць любоў да працы, да стваральнай дзейнасці, каб чалавек зведваў асалоду і радасць непасрэдна ад сваёй работы, а не толькі ад узнагароды за яе. Задача няпростая, бо патрабуе карэктнай лямкі псіхалагічнай настроенасці многіх людзей, перагляду школьных праграм, нават... перавыхавання некаторых настаўнікаў, якія любяць упікаць лодараў словамі: «Вось будзеш дрэнна вучыцца — пойдзеш на завод (у калгас)».

Як жа наладзіць такое навучанне? У яго неабходнасці ніхто не сумняваецца, таму ўсе коп'і ў спрэчках ламаюцца вакол магчымых шляхоў ажыўляўлення задуманага. Вядома, усё гэта робіцца не на пустым месцы, уважліва аналізуюцца ўжо набыты савецкай педагогікай пэўны вопыт на працоўнаму выхаванню. Але ж маштабы і важнасць вынікаў прымушаюць улівачь кожную дробязь.

Так, адзін з магчымых шляхоў — добра наладжаная ў нашай краіне сістэма прафесійна-тэхнічнай адукацыі. У многіх гарадскіх і сельскіх вучылішчах ужо сёння разам з рабочай спецыяльнасцю юнакі і дзяўчаты атрымліваюць сярэдняю адукацыю. Аднак гэта толькі частковае вырашэнне праблемы, бо не ўсе пойдучы ў тэхнічныя вучылішчы, да таго ж прымаюць туды не раней чым пасля васьмі класаў. Не даў асаблівага плёну праведзены некалькі гадоў назад эксперымент з прафесійным навучаннем у сярэдніх школах. (Зразумела, цяжка знайсці спецыяльнасць, якая зацікавіла б увесь клас, ды і патрэбныя ўмовы стварыць няпроста). Затое з ахвотай удзельнічаюць дзеці ў ахове лесанасаджэнняў, у выратаванні малявак пасля вяснянай паводкі, з энтузіязмам будууюць школьныя спортзалы і стадыёны, рамантуюць улетку свае класы. Магчыма, іх вабіць нейкі элемент гульні ў «зя-

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Больш як трыццацігадовы стаж у слесара Сяргея ПАНІНА. За працоўныя поспехі ён узнагароджаны ордэнам Леніна.

Цяпер Сяргей Піліпавіч камандзіраваны заводам у нядаўна створаны ў Мінску міжшкольны навучальна-вытворчы

камбінат, дзе перадае свае веды і вопыт старшакласнікам. НА ЗДЫМКУ: ля станка С. ПАНІН і Міша КАРАВАЙ.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ШКОЛЬНЫ ПАЛАЦ ПРАЦЫ

У Мінску адкрыўся першы міжшкольны вытворчы камбінат. Ён дапаможа моладзі паспрабаваць сабе ў той ці іншай рабочай спецыяльнасці, авалодаць першаспачатковымі навыкамі працы па выбранай прафесіі.

...Прасторныя, светлыя калідоры. На дзвярах вучэбных класаў, лабараторый і цэхаў шыльды з надпісамі: «Цэх вытворча-тэхнічнага аб'яднання імя У. І. Леніна», «Цэх швейнага аб'яднання «Прагрэс», цэхі заводаў «Ударнік», «Прамсувязь» і іншыя.

Камбінат быў створаны пры дапамозе прынацаці прадпрыемстваў горада. Кожнае з іх мае цяпер тут свой маленькі філіял — рабочы цэх, што ўяўляе сабой прадпрыемства ў мініяцюры.

— Наведваюць камбінат каля 1 200 вучняў розных школ Савецкага раёна Мінска, — расказвае яго дырэктар Эдуард Стаховіч. — Школьнікі называюць свой камбінат «палацам працы». Яго цэхі маюць добрую тэхнічную аснашчанаць, вучні працуюць на тых жа станках, што і рабочыя на прадпрыемствах. Высокакваліфікаваны настаўнікі з заводаў і фабрык знаёмяць хлопчыкаў і дзяўчынак з тэхнікай і тэхнічнымі працэсамі, шчодро перадаюць маладым свой вопыт і прафесійнае майстэрства, адным словам, выходзяць адукаваных рабочых.

На камбінаце працуе кабінет прафесійнай арыентацыі. Вучні атрымліваюць тут неабходную інфармацыю аб той ці іншай спецыяльнасці. Кабінет разам з лабараторыямі праводзіць рознабаковую работу. Настаўнікі сустракаюцца з бацькамі, вучнямі, майстрамі прадпрыемстваў, прафесійна-тэхнічных вучылішчаў. У будучым мяркуецца стварыць лабараторыю псіхалагічнай дыягностыкі вучняў, дзе будуць працаваць урач, псіхолог, педагог.

Разам з атэстам аб сярэдняй адукацыі, які выдае агульнаадукацыйная школа, тыя, хто прайдуць курс навучання на камбінаце, атрымаюць атэстат працоўны. Ён дае права ў далейшым працаваць на прадпрыемстве па сваёй спецыяльнасці.

У час знаёмства з камбінатам я пабываў у швейнай майстэрні № 1 мінскага аб'яднання «Прагрэс». Тут вучацца швейнай справе дзяўчынкі з 27-й сярэдняй школы Мінска. Вось што расказала выкладчыца Марыя Алейнік:

— Дзяўчынкі, якія займаюцца ў гэтым цэху, атрымліваюць спецыяльнасць швей-матарыста. З часам яны змогуць стаць рабочымі швейнай фабрыкі «Прагрэс». Будзе прыемна, калі аб маіх выхаванках скажуць, што яны добрыя працоўныя.

З Ленай Бабровіч я пагутарыў у час заняткаў. Яна расказала, што займаецца ў швейным цэху толькі другі месяц. Дзяўчынка марыць аб тым, каб любімы заняткаў — шыццё — стаў і будучай прафесіяй.

А вось расказ другой школьніцы, Надзі Махратовіч:

— Я таксама прыйшла сюды з 27-й школы. Перад тым, як працаваць на электрычных машынах, мы азнаёмліліся з тэхнікай бяспекі. Неўзабаве пачнём шыць халаты для ўсяго цэха. Нам вельмі прыемна, што нашы вырабы прадаюцца разам з прадукцыяй аб'яднання.

...Спецыялісты падлічылі, што за апошнія гады ўдваіцца ўзрос лік такіх прафесій, якія настрайшычкі аўтаматаў, зборшычкі, апаратчыкі. Але прадпрыемствам народнай гаспадаркі рэспублікі патрабуецца ўсё больш і больш кваліфікаваных рабочых. Сённяшнія хлопчыкі і дзяўчынкі, якія хутка скончаць школу, ужо зрабілі першы крок у сваю прафесію. Выпускнікі вытворчага камбіната прыйдуць на буйныя прадпрыемствы ўжо не навічкамі, а сапраўдымі рабочымі, якія авалодалі сучаснымі ведамі і прафесійным майстэрствам.

А. САКАЛОУ.

ГАРЫЗОНТЫ НАВУКІ

Праграмістам, канструктарам, пракціроўшчыкам, даследчыкам дапамаглі ў мінулым годзе вучоныя Інстытута матэматыкі АН БССР. Толькі матэрыял па матэматычнаму забеспячэнню ЭВМ «Мінск-32» і машын трэцяга пакалення выкарысталі больш за 1000 прадпрыемстваў і арганізацый. Знанамічы эфэнт ад укаранення гэтай і іншых работ беларускіх вучоных-матэматыкаў сілаў больш чатырох мільянаў рублёў.

Над чым працуюць вучоныя сёння? Аб гэтым расказвае дырэктар Інстытута матэматыкі, акадэмік АН БССР, Герой Сацыялістычнай Працы М. ЯРУГІН.

— Спачатку давайце хоць бы ў агульных рысах ахарактарызуем прадмет даследаванняў вучоных-матэматыкаў, бо матэматыка ўсеабдымна, яна прысутнічае ва ўсім. Я не адважыўся б назваць хоць адну галіну народнай гаспадаркі, навукі або тэхнікі, дзе можна абйсціся без складаных разлікаў. Такім чынам, першы напрамак навуковага пошуку вучоных сама матэматыка, яе тэорыя, якая патрабуе няспыннага ўдасканалення ў сувязі з расшырэннем нашых ведаў аб прыродзе, граніц прымянення гэтых ведаў. І вучоных-тэарэтыкі часта лагічна ствараюць матэматычныя мадэлі аб'ектаў і з'яў, якія сустракаюцца ў прыроднаўстве, шукаюць найбольш універсальныя мадэлі, якія маюць бясконцае мноства прыкладанняў.

Цяжка сказаць, калі і ў якіх галінах знойдуць прымяненне вынікі тэарэтычных даследаванняў, але што так будзе — гэта несумненна. Напрыклад, яшчэ нядаўна работы акадэміка АН БССР лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР Д. Супрункі не тое што недасведчанаму чалавеку, а нават спецыялісту маглі паказацца вельмі далёкімі ад сённяшняй рэчаіснасці — чыстая матэматыка і толькі. А сёння высвятляецца магчымасць іх выкарыстання ў разліках па аптымізацыі цэлага шэрагу працэсаў, якія маюць вялікае народнагаспадарчае значэнне.

Нашы тэарэтыкі паспяхова працягваюць даследаванні па тэорыі лічбаў і алгебраічных груп, дыферэнцыяльных ураўненняў, будуючы і ўдасканалючы мадэлі, якія затым можна будзе выкарыстоўваць для вырашэння навуковых і прыкладных задач. Гэта іх работа карыстаецца аўтарытэтам не толькі ў нас у краіне, але і за мяжой. У мінулым годзе па просьбе аргкамітэта выступаў з дакладам на Міжнародным матэматычным кангрэсе ў Ванкуверы акадэмік АН БССР У. Платонаў. А на папярэдні кангрэс падобнае ж запрашэнне атрымаў член-карэспандэнт АН БССР У. Спрынджук.

Другі напрамак пошуку — прыкладная матэматыка. На аснове работ тэарэтыкаў вялікая група супрацоўнікаў нашага інстытута шукае і знаходзіць пункт прыкладання вынікаў даследаванняў у народнай гаспадарцы. Так, напрыклад, сумесна з калегамі з Беларускага політэхнічнага інстытута і канструктарам аўтаматальных заводаў рэспублікі мы ўдасканаліваем вузлы і дэталі славурых МАЗаў і БелАЗаў.

Нашы праграмісты ствараюць новыя матэматычныя метады, якія выкарыстоўваюцца пры апрацоўцы і захоўванні інфармацыі і для кіравання з дапамогай вылічальнай тэхнікі. Яны складаюць тыпавыя праграмы для вырашэння розных вытворчых задач. Праца іх, магчыма, не такая прыкметная, як вучоных-тэарэтыкаў, але не менш важная. Складзеныя і апрабаваныя імі на ЭВМ праграмы даюць магчымасць больш эфектыўна выкарыстоўваць вылічальную тэхніку, аблягаючы працу абслугоўваючых іх спецыялістаў. Мы думаем, што ў гэтым годзе нашы матэрыялы па матэматычнаму забеспячэнню ЭВМ выкарыстае яшчэ большая, чым у мінулым годзе, колькасць прадпрыемстваў і арганізацый. Толькі ў студзені і лютым Інстытут перадаў

матэрыялы больш як 200 карыстальнікам.

Разам з пакетамі праграм рознага назначэння праграмісты атрымліваюць і транслятары, якія стварае кандыдат фізіка-матэматычных навук М. Шкут. Гэтыя аўтаматычныя «перакладчыкі» дапамагаюць ЭВМ «разумець» мовы матэматычных сімвалаў, на якіх складзена праграма, і вызваляюць праграміста ад доўгай і складанай працэдуры іх перакладу на машыныны код.

Працуюць нашы прыкладнікі і над праблемай аўтаматызацыі навуковых даследаванняў. Цяпер апрацоўваецца сістэма збору і апрацоўкі эксперыментальных даных на 16 абанентаў, пры дапамозе якой ЭВМ нашага вылічальнага цэнтра можа быць падключана да навуковага абсталявання даследчых лабараторый інстытутаў акадэміі. Гэтым займаецца лабараторыя, кіруемая кандыдатам фізіка-матэматычных навук Г. Букатам. Да ЭВМ падключан Інстытут фізікі, які вядзе з яе дапамогай даследаванні нізкатэмпературнай плазмы і доследы па інфрачырвовай спектраскапіі. Перспектывы данага эксперыментальнага зяманлівага — гэта аўтаматызацыя працы вучоных, магчымасць правядзення даследаванняў самой машынай.

У навукова-даследчым Інстытуце генетыкі і цыталогіі АН БССР паспяхова вядзецца работа па павелічэнню ўтрымання бялку ў высокаўраджайных сартах збожжавых, распрацоўваюцца метады радыяцыйнай селекцыі, вывучаецца прырода мутацый. За распрацоўку матэматыка-статыстычных метадаў у біялагічным даследаванні загадчык лабараторыі тэарэтычнай генетыкі інстытута акадэмік П. РАКІЦКІ ўдасцеён Дзяржаўнай прэміі БССР.

НА ЗДЫМКАХ: лабарантка Н. ПІСАРЧУК рыхтуе пшаніцу для выстаўкі; акадэмік П. РАКІЦКІ з супрацоўнікамі.

ВЯДУЧЫ У ІНДУСТРЫІ ЗДАРОУЯ

...Здарылася аўтаматальная аварыя. Толькі тэрміновае пераліванне донарскай крыві можа выратаваць жыццё пацярпеламу. Але для гэтага патрэбны стаяцыйна-ныя ўмовы, донарская кроў пэўнай групы, аналізы, а значыць і нейкі час, якога ў драматычных сітуацыях не хапае.

І вось тут на дапамогу ўрачам хуткай дапамогі прыходзіць каштоўны кровазменнік — паліглокін.

Гэты прэпарат па саставу аналагічны бялкам плазмы крыві. Ён павышае тонус работы сэрца, лёгка выводзіцца з арганізму. Цяпер паліглокін шырока прымяняецца ў сардэчна-сасудзістай хірургіі. Упершыню ў нашай краіне яго вырабілі на Мінскім заводзе медыцынскіх прэпаратаў...

Вытворчасць медыцынскіх прэпаратаў адносіцца да ліку асабліва складаных. Для работы тут патрэбны глыбокія спецыяльныя веды. Таму кожны сёмы на заводзе ка завочна ў Інстытутах і тэхнікумах.

Веды, майстэрства і вопыт рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў далі магчымасць прадпрыемству ў кароткія тэрміны асвоіць выпуск цэлага шэрагу каштоўных высокаактыўных медыцынскіх прэпаратаў. У спіску прадукцыі завода такія антыбіётыкі, як біяміцын, тэтрацыклін, хлортэтрацыклін і іншыя. Яны паспяхова прымяняюцца пры захворваннях органаў брушной поласці, прастудных і інфекцыйных хваробах, у сардэчна-сасудзістай хірургіі.

Вытворчасць антыбіётыкаў з кожным годам удасканалваецца. На завод паступае новае, сучаснае абсталяванне. З'яўляюцца зусім новыя вытворчасці, дзе ўсе пра-

цэсы поўнасьцю механізаваны і аўтаматызаваны. Для распрацоўкі навішай навуковай тэхналогіі была створана цэнтральная лабараторыя.

— Фактычна гэта завод у заводзе, — расказвае загадчыца лабараторыі Аляксандра Валахановіч. — Прэпараты, якія прадпрыемства сёння выпускае, былі апрабаваны іменна тут...

Мы спыніліся ля этажэрак, застаўленых мноствам прабіраў. У іх вырошчваюцца мікраарганізмы. Праз некаторы час яны дапамогуць урачам змагацца са многімі хваробамі.

— Прэпараты, вырабленыя на нашым заводзе, — працягвае Аляксандра Валахановіч, — падвяргаюцца самаму стараннаму кантролю, што зусім натуральна: калі гутарка ідзе аб здароўі чалавека, не можа быць ні малейшага адхілення ад патрабаванняў стандартаў. Таму якасць усёй прадукцыі завода вызначаецца адзіным балам — «вышэйшы».

Калектыў цэнтральнай заводскай лабараторыі падтрымлівае цесныя сувязі з вучонымі многіх навуковых устаноў краіны. Часта прыязджаюць сюды супрацоўнікі Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута антыбіётыкаў, Мінскага інстытута пералівання крыві, Інстытута цэпла і масаабмену Акадэміі навук Беларускай ССР, Ленінградскага навукова-даследчага інстытута антыбіётыкаў. Яны праводзяць тут выпрабаванні, вядуць сумесна даследаванні. Той жа паліглокін быў створан з дапамогай маскоўскіх вучоных. У выніку сумесных пошукаў заводскіх вучоных і работнікаў Мінскага інстытута пералівання крыві быў знойдзены новы від кровазменніка — рэапаліглокін.

...У 1929 годзе Мінскі завод медыцынскіх прэпаратаў даў першую прадукцыю. Тады яе ледзь хапала для патрэб аптэк горада. А сёння прадукцыя прадпрыемства — самая складаная медыцынскія прэпараты — шырока вядома ў краіне. Паступае яна і ў больш чым 20 краін свету.

М. ІНІН.

ПЛАЗМА «АПРАНАЕ» ДОМ

Абліцоўна вонкавых сценаў корпуса даследнай вытворчасці Інстытута фізікі Акадэміі навук БССР не прадугледжана праектам — ён пабудаван з сілікатнай цэглы. Супрацоўнікі Інстытута вырашылі «парушыць» праект: на ўчастку сцяны, які яны апрацавалі, усмі фарбамі пераліваецца вясёлкавы глянц. Але гэта не дэфіцытная і дарагая плітка, а зусім новае і таннае пакрыццё, створанае вучонымі інстытута.

Каляровая гламур на паверхні цэглы атрымана вельмі простым спосабам дэкаратыўнай і антыкарызійнай адрэзкі — пры дапамозе плазмы і спецыяльных фарбавальнікаў. Струмень поўным з тэмпературай 8—10 тысяч градусаў літаральна за імгненне аплаўляе вонкавы слой цэглы або бетону. Астываючы, ён робіцца шлопадобным, нагадвае абліцоўнае плітку. Такое пакрыццё вельмі трывалае і стойкае да ўздзеяння агрэсіўных асяроддзяў — прамысловага дыму, выхлопных газаў аўтаматбіляў, пылу, дажджу, гарачыні і холаду, якія, як іржа жалеза, спакваля то чацэ сучасныя будынкі.

Для нанясення пакрыцця выкарыстоўваецца серыйная дугавая плазменная ўстаноўка з мадэрнізаванай гарэлкай, якая працуе на танным тэхнічным азое і прамысловым напружанні 380 вольт. Цяпер у Мінскім навукова-даследчым Інстытуце будматэрыялаў выпрацоўваецца эксперыментальная паточная лінія для стварэння дэкаратыўнага і ахоўнага слою зыскаскаскаскас плазменным струменем. А па заказе рамонта-будаўнічага трэста № 1 ствараецца перасоўная ўстаноўка, пры дапамозе якой будуць абнаўляцца фасады і вонкавыя сцены будынкаў.

У Беларускай політэхнічнай інстытуце вучацца студэнты і аспіранты з 44 сацыялістычных краін і краін, якія сталі на шлях развіцця. Але перш чым паступіць у гэтую вышэйшую навучальную ўстанову па выбранай спецыяльнасці, яны год займаюцца на падрыхтоўчым факультэце — вывучаюць рускую мову, хімію, фізіку.

Замежныя студэнты прымаюць актыўны ўдзел у жыцці інстытута. У іх ёсць свая грамадская арганізацыя — савет дружбы, у які выбраны прадстаўнікі ад кожнай краіны. Ён каардынуе сваю работу з грамадскімі арганізацыямі інсты-

тута, гэта значыць, што замежныя студэнты ўдзельнічаюць ва ўсіх мерапрыемствах, праводзяць вялікую шэфскую работу, з'яўляюцца членамі будаўнічых атрадаў, адпраўляюцца на экскурсіі па рэспубліцы і краіне.

І няма нічога дзіўнага ў тым, што выпускнікі, працуючы ў розных кутках зямнога шара, шлюць у інстытут усхваляваныя пісьмы:

«Ніколі ў жыцці я не забуду БССР. Пры першай магчымасці абавязкова прыеду да вас, таму што лічу Савецкі Саюз маёй другой радзімай. Хайзел Самуэл Квесі. Гана».

«Часта сустракаюся з таварышамі, якія атрымалі вышэйшую адукацыю ў СССР. Добрым словам успамінаем гады, калі вучыліся ў Савецкім Саюзе, людзей, з якімі жылі, якія дапамагалі нам у вучобе. У БПІ нам былі створаны ўмовы для плённай творчай работы, умовы, якія забяспечваюць засваенне асноў перадавой навукі і тэхнікі. Русі Русеў. Балгарыя».

Больш за ўсё пісьмаў прыходзіць выкладчыкам.

«Мы ўспамінаем першы год, калі вучылі рускую мову. Нам было вельмі цяжка. Калі мы

былі сумнымі, вы шмат жартавалі, і нам становілася весела. Напэўна, вы не забыліся, як 31 снежня мы ўсе ўзяліся за рукі, хадзілі вакол ёлкі і весела спявалі: «У лесе нарадзілася елачка...» Было так хораша! Буду старым, але ніколі не забуду гэта. Нгуен Ван Зан. В'етнам».

«Пакідаючы Мінск, сваіх сяброў, я пакінуў часцінку свайго сэрца. Цяжка расставіцца з сябрамі, калі з імі пражыў цэлыя чатыры гады... У сэрцы заўсёды будзе жыць Мінск, дзе прайшла частка майго жыцця, дзе засталіся людзі, якія сталі для мяне вельмі блізкімі, вель-

мі дарагімі... Ваш былы аспірант Ахмед. Дамаск».

...Быў яркі сонечны дзень, калі замежныя студэнты ездзілі ў Брэсцкую крэпасць на экскурсію. Мемарыяльны комплекс крэпасці-героя зрабіў на іх вялікае ўражанне. Фотакарэспандэнт інстытуцкай шматтыражнай газеты пазней спытаў у хлопца з Гвінеі-Бісау, якое ўражанне ён павязе дамоў. Жаан Малэйра адказаў: «Я не толькі вучуся тут сваёй будучай спецыяльнасці, я вучуся ў беларускага народа любві да сваёй радзімы, да свабоды».

С. ІЗОРЫНА.

БУДЗЕМ ПОМНІЦЬ ВЕЧНА

ЗА ВАШУ І НАШУ СВОБОДУ

Федерация русских канадцев, объединяющая вокруг себя тысячи выходцев из Белоруссии и других республик Советского Союза и многочисленных читателей прогрессивной газеты «Вестник», присоединяется к вам в праздновании 30-летия Великой Победы над фашистской Германией 9 мая 1975 года.

Это праздник не только ваш, славные советские герои, сыгравшие огромную роль в достижении этой победы, но всех честных людей мира, знающих, что ваша победа избавила народы от чумы гитлеризма.

День 9 Мая является поворотом в истории человечества, ибо он показал, что реакция, в какой бы форме она ни проявлялась, не может устоять перед торжествующим шествием народов по пути прогресса. Народы СССР, внесшие крупнейший и решающий вклад в победу, не только отстаивали свободу и независимость своей социалистической Родины, но спасли мир от фашистского порабощения. На просторах Белоруссии, Украины, России, Чехословакии, Венгрии, Румынии, Югославии, в городах и селениях Германии советские люди, проявляя беспримерный героизм, отдавая самое ценное сокровище человека — свою жизнь — сражались за честь и независимость народов Африки, Азии и Америки.

Советский государственный флаг над покоренным рейхстагом возвестил всему миру о выполнении советскими людьми своего интернационального долга.

Члены Федерации русских канадцев, из которых многие — выходцы из Белоруссии, глубоко переживали страдания своих братьев и сестер на оккупированных врагом землях далекой Родины. Сердца их обливались кровью при вестях о злодеяниях гитлеровцев на белорусской земле. Гитлеровцы уничтожили в Белоруссии 2 миллиона 230 000 советских граждан — четверть всего населения республики! В числе погибших были родные многих членов Федерации русских канадцев и читателей «Вестника».

Но мы гордились тем, что белорусский на-

род шел в первых рядах защитников Родины, что на белорусской земле действовало 370 тысяч партизан в 1 100 отрядах и 70 000 подпольщиков в городах и селах, уничтоживших около полумиллиона вражеских солдат и офицеров. Знаменитое Минское шоссе, ведущее к Москве, было покрыто уничтоженной белорусскими патриотами живой силой и техникой врага. В Белоруссии была деревня Хатынь, превращенная гитлеровцами в могилу всех ее обитателей, но была и Брестская крепость — символ непревзойденного героизма и грядущей победы над гитлеровской Германией.

Многие члены Федерации русских канадцев сражались в рядах канадской армии. Некоторые члены ФРК положили свои жизни на полях Франции и Голландии. Оставшиеся в Канаде отдавали подчас последние свои средства в помощь Советскому Союзу. Небольшая Федерация русских канадцев шла на первом месте в Канаде в этом деле, объединяя вокруг себя широкие круги патриотически настроенных соотечественников всех убеждений. Наша газета «Вестник» неустанно была в набат, спланивая своих читателей и оповещая их о великом героизме и жертвенности советских людей по ту сторону океана. Она высоко несла знамя непоколебимой веры в победу народов антигитлеровской коалиции.

Федерация русских канадцев, все читатели «Вестника» и все прогрессивные люди, близкие к нашей организации, поздравляют вас, дорогие соотечественники, с 30-й годовщиной Победы. Мы также организуем в ряде городов Канады торжественные собрания, митинги, концерты и другие мероприятия в честь великого юбилея.

Мы преклоняемся перед мужеством советского народа и благодарим его за великий подвиг, который не померкнет во все времена. Мы склоняем головы перед могилами 20 миллионов советских людей, отдавших свои жизни за нашу и вашу свободу. В день 9 Мая праздничные салюты в Белоруссии и других республиках необъятной Страны Советов сольются с братским биением наших сердец по эту сторону океана.

От имени и по поручению Главного правления ФРК и редакционной коллегии «Вестника»

редактор М. ЯСНЫЙ.

воинов-освободителей возложением венков и цветов на их могилы.

В этом же году мы празднуем и 30-летие нашего Союза советских граждан. Мы всегда будем вместе со своей Родиной отстаивать дело мира, бороться за правду и равенство на Земле. Пусть и в дальнейшем Советский Союз, как маяк, указывает народам путь к дружбе и взаимопониманию всех народов и наций.

С искренним уважением
Мария ГОРОХ,
секретарь ССГ г. Шарлеруа,
Бельгия.

В этом году мы отметили 30-летие Победы над фашизмом. Из Москвы к нам приехал один русский летчик. Мы, эмигранты и патриоты-итальянцы, ходили на кладбище и возложили красивый венок на могилу русских. Русский вечером выступал у нас в Милане, а потом мы смотрели советский фильм. Как приятно было слышать русский язык!

Леонарда МАЛЕЕВА,
Италия.

От всей души желаю советскому народу успешно завершить последний, решающий год девятой пятилетки и долгих лет мирной жизни в будущем.
К. ЛИНКОВЕЦ.

Аргентина.

От имени правления, членов и друзей Русского общественного клуба в Сиднее поздравляем советский народ с 30-летием Победы над фашистской Германией. Желаем успеха в труде, счастья в жизни, а главное, мира на нашей планете.
Председатель клуба
В. РУДЕНКО,
Секретарь клуба
М. БАЙДИН.

Австралия.

Уважаемые соотечественники!

От имени правления Союза советских граждан г. Шарлеруа и моей семьи сердечно поздравляю советский народ с 1 Мая и 30-летием Великой Победы. Весь мир склоняет головы перед мужеством и самоотверженностью воинов Страны Советов, освободивших народы Европы от фашистского ига. Мы, советские граждане, проживающие в Бельгии, торжественно отметили славную годовщину, почтили память павших

ШАНОЎНЫ

д-р Шпунт!
Прачытаўшы абвестку пра тое, што і Вы наважыліся заснаваць фундацыю ўласнага імя дзеля выдання гісторыі беларускага вызвольнага руху па-марсіянску, я адразу ж, не задумваючыся і не сумняваючыся, палез у кішэню па кашалёк. Як чалавеку вучонаму, Вам гэты мой парыву павінен быць зразумелы. Вы звяртаецеся непасрэдна да свядомага беларуса, Вы, на чый галаве трымаецца ўвесь вызвольны рух на экзылі, працягваеце руку да мяне і, сціпла апусціўшы вочы, просіце: «Суродзічы, падтрымайце маю

Упершыню я глянуў на кішэню нейкім дзіўным позіркам і заўважыў, што яна прыкметна пахудзела. Нічога, сказаў я сам сабе, затое я маю маральнае дачыненне да ўсіх тых інстытутаў, фондаў, архіваў, музеяў, што займаюцца аховай беларускай гісторыі і культуры за мяжой. Ды не толькі маральнае — я магу карыстацца імі, так як і кожны беларус-эмігрант.

«Нічога ты не маеш і нічога не можаш!» — нейкі нячысткі сядзеў унутры маёй істоты і падбухторваў мяне. Я спужаўся, што губляю рэшткі нацыянальнай свядомасці. Пачаў выкідваць з галавы ўсялякія думкі, але

Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ПАДАЙЦЕ НА ФУНДАЦЫЮ!

ПАМФЛЕТ

інстытуцыю! Я маю на мэце толькі адно — захаваць для грамадства беларускую культуру...»

Ці ж я магу адмовіць у такой пільнай патрэбе? Ды яшчэ каму — самому мудару д-ру Шпунту! Але калі гаварыць па-праўдзе, то рух маёй рукі па грошы быў больш інстынктыўна-механічным, чым патрыятычна-ўсвядомленым. Столькі ўжо разоў я чуў покліч быць нацыянальна-свядомым і даць то на фонд «Беларуса», то на будову помніка «палеглым героям», то на аўтакефальную царкву, што ў мяне ўжо выпрацаваўся пэўны аўтаматызм у гэтай справе. І я даваў, не абцяжарваючы надта галаву непатрэбнымі думкамі: куды і каму ідуць мае грошы? Есць людзі мудройшыя за мяне — яны дадуць рады майм грашам!

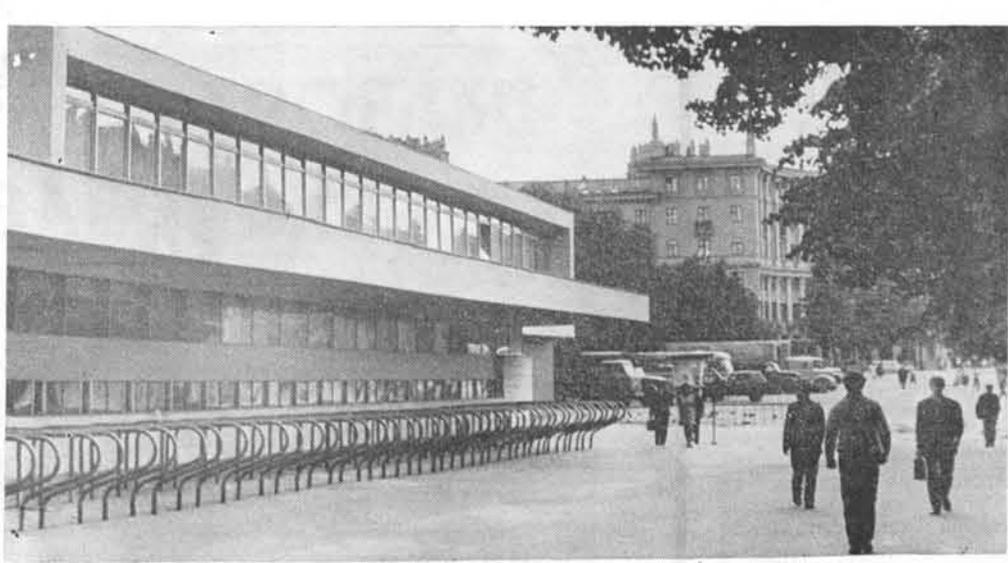
Такія патрыятычныя пачуцці распіралі маю натуру, калі я наважыўся прыняць удзел у вашай, так патрэбнай для эмігранцкай, навуковай фундацыі. Але на гэты раз здарылася нешта зусім нечаканае: мая рука спынілася ля самай кішэні, а потым зрабіла рэзкі ход назад і звонка пляснулася на мой лоб. У вачах бліснуў агонь, а ў галаве — думка: навошта?! Думка пачала трывожыць мяне. Я ні з таго, ні з сяго стаў падлічваць (чаго са мной ніколі не было!) усе фундацыі, цэнтры, інстытуты, якія сілкуе мая кішэня.

яны неадчэпна лезлі. «Успомні ХАВР!» — шаптаў мне на вуха нячысткі. І я ўспомніў.

Так, я належаў да Хрысціянскага аб'яднання беларускіх рабочых у Вялікабрытаніі. Калі мне казалі, што ёсць патрэба ў грамадскім доме для аб'яднання, я без слова вылажыў, што мог, на хрысціянскую справу. Я чэшчыўся грамадскім домам, як сваім. А цяпер ім не нацешыцца сыноч прэзідэнта БЦР Радаслава Астроўскага Віктар. Выйшла так, што грамадскі дом нібы і не для грамады набываўся і не за нашыя грошыкі. Людзі сталі наракаць, што не па-хрысціянску зрабіў Радаслаў Астроўскі.

Не, відаць, я дрэнны хрысціян і блгі патрыёт беларускай вызвольнай справы, калі зайздросчу бліжняму свайму. Ці проста не разбіраюся ў справах дзяржаўных. Што тут такога, калі падданя прэзідэнта скінуліся і купілі яго сыну дом? Не жыць жа прастоланаследніку ў шалашы!

Вынінуў з галавы думку пра тое, як я ўліп з гэтым хабраўскім домам, дык во цяпер лезуць на памяць Зуй з Алехнікам з Беларускага аб'яднання ў Аўстраліі. Давай ім грошы — будучы беларускі дом закладваць, царкву будаваць, беларускую справу на шырокую нагу ставіць. Спрабаваў выкру-

МІНСК. Білетныя касы стадыёна «Дынама».

КАМАНДЗІРОўКА ў МАЛІ

У жніўні мінулага года я быў камандзіраваны ў Малі для адбору ў гэтай краіне кандыдатаў на вучобу ў СССР. Амаль два тыдні правёў у Бамака — знаёміўся з дасье абітурьентаў, якіх прапанавалі малійскія ўлады, гутарыў з супрацоўнікамі Міністэрства замежных спраў і супрацоўніцтва Рэспублікі Малі і Міністэрства вышэйшай, сярэдняй адукацыі і навукова-даследчых работ, меў сустрэчы з мясцовымі жыхарамі — выпускнікамі савецкіх вышэйшых навучальных устаноў і тымі, хто яшчэ толькі збіраецца ў нашу краіну.

Гэта быў мой другі прыезд сюды, таму афрыканская экзотыка не вельмі здзіўляла і захапляла мяне. Так, маляўнічае відовішча базара нагадвае соннае казачнае царства — тканіны розных колераў, размаляваны посуд, упрыгожаны золатам і серабром абутак. Пакупнікоў намага менш, чым прадаўцоў і проста цікаўных. Сімвалам кантрастаў засталася ў памяці вулчка, дзе жывуць і працуюць залатых спраў майстры. Тонкія і прыгожыя рэчы яны вырабляюць пад адкрытым небам, дзеці розных узростаў дапамагаюць бацькам, а беднасць гэтых людзей не прыкрывае нават бляск дарагога металу.

Шмат праблем і цяжкасцей стаіць яшчэ перад маладой Рэспублікай Малі, што ўступіла на шлях развіцця. Тут ствараюць сваю прамысловасць, наладжваюць сельскую гаспадарку. Адначасова ўзяты выразны кірунак на выхаванне нацыянальных кадраў — спецыялістаў для розных галін гаспадаркі. Тэндэнцыя надзвычай актуальная для нашага часу. Як сведчыць амерыканскі эканаміст Джон Гэлбрэйт, «долар, затрачаны на павышэнне інтэлектуальнага ўзроўню людзей, як правіла, павялічвае нацыянальны даход больш, чым долар, затрачаны на чыгункі, плаціны, станкі і іншыя матэрыяльныя каштоўнасці».

Савецкі Саюз, у адпаведнасці з заключанымі пагадненнямі, дапамагае Малі ў пошуках карысных выкапняў, у будаўніцтве прамысловых аб'ектаў. Тут працуе шмат савецкіх спецыялістаў. Але намага больш — малійцаў з дыпламамі савецкіх вышэйшых навучальных устаноў. З дапамогай СССР у гэтай афрыканскай краіне створаны сельскагаспадарчы, політэхнічны, педагогічны інстытуты, школа падрыхтоўкі адміністрацыйных кадраў, вытворча-тэхнічнае вучылішча.

У Малі вельмі папулярны цэнтр рускай мовы, у ім сотні навучэнцаў, добра абсталяваны аўдыторыі, бібліятэка, часта дэманструюць савецкія кінафільмы. Проста на вуліцы выходзіць фотавітрына Агенцтва друку Навіны. Не кожны прахожы можа прачытаць подпісы пад здымкамі, але адлюстраванае на іх надта ж красамоўнае... І амаль заўсёды знаходзіцца добраахвотнікі, растлумачыць зямлякам сэнс фатаграфій.

А ў Таварыстве малійска-савецкай дружбы прыемнай традыцыяй стала правядзенне «ленінскіх вечароў». Штогод у гадавіну з дня нараджэння У. І. Леніна на іх збіраюцца ў Бамака малійцы — выпускнікі савецкіх вышэйшых навучальных устаноў. Сярод іх і былыя «мінскія студэнты» — уладальнікі дыпламаў Белдзяржуніверсітэта, політэхнічнага, тэхналагічнага інстытутаў.

Было вельмі прыемна сустракацца з імі, асабліва выпадкова, нечакана — у калідорах урадавых устаноў, на вуліцы. Цёплыя словы прывітання, прязныя ўсмішкі, успаміны пра сяброў і выкладчыкаў. Якой бы кароткай ні была размова, мае субсіднікі паспывалі сказаць і словы ўдзячнасці за навуку, і выказаць жаданне прыехаць яшчэ раз у СССР, каб павысіць кваліфікацыю. З цікавасцю я даведаўся, што ў Малі папулярны фільм «Чорнае сонца», зняты беларускай кінастудыяй. Адну з галоўных роляў у ім выконваў студэнт-маліец М. Тагара. Цяпер ён займае адказную пасаду ў дэпартаменце па справах лясной і сельскай гаспадаркі.

Юнакі-абітурьенты, з якімі я праводзіў гутаркі, мелі аб'ектыўную і даволі шырокую інфармацыю пра нашу краіну. Вядома, шмат адкрыццяў яны зробіць і потым, калі будуць жыць і вучыцца побач са сваімі ровеснікамі ў СССР. Але кірунак, выбраны малійскімі ўладамі, плённы і перспектывіны: будучы студэнт прыедзе ў Савецкі Саюз падрыхтаваны, з веданнем рускай мовы, і адразу пачынае авалодваць спецыяльнасцю. Варта падкрэсліць павелічэнне колькасці аспірантаў і стажораў — Рэспубліка Малі імкнецца мець нацыянальныя кадры і ў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах. Вяліся размовы і пра адкрыццё ў нашай краіне курсаў павышэння кваліфікацыі для выпускнікоў з замежных краін. Многія з іх і цяпер падтрымліваюць сувязі з інстытутамі, выкладчыкамі — цікавіцца апошнімі дасягненнямі ў сваёй галіне, даследаваннямі савецкіх спецыялістаў, раіцца па найбольш складаных пытаннях.

За час камандзіроўкі я стаў «хросным бацькам» 70 студэнтаў, аспірантаў, стажораў. Умар Кулібалі, дырэктар па планаванню падрыхтоўцы кадраў Міністэрства вышэйшай, сярэдняй адукацыі і навукова-даследчых работ Малі, старшыня Нацыянальнага Савета па замежных ступеннях, праводзіў іх у дарогу прарочымі словамі: «Я рады, што вы набраліся мужнасці ехаць у гэтую далёкую краіну, вы зрабілі рашучы крок да кар'еры. Бо Савецкі Саюз гарантуе вам высокую якасць ведаў, шчырыя адносіны і добрыя ўмовы для вучобы».

Іван ПРЫМАЧУК, загадчык аддзела па рабоце з замежнымі навучэнцамі і сувязях з замежнымі краінамі Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР.

ціцца — абавалі «страціўшым нацыянальнае аблічча». Эт, дам і на гэты раз! Праз нейкі час даведваюся, што Зуй з Алехнікам на мае грошыкі зрабілі вялікі ўклад у «вызвольны рух» — ездзілі да Чан Кай-шы на Тайвань «рэпрэзентаваць беларускую справу». Заадно завярнулі ў Японію, пабывалі на Філіпінах. Хацеў я іх папытаць, ці ўдалося падарожжа, але змоўчаў — мая справа не пытанні задаваць, а далары даваць...

І яшчэ раз даў. Зноў на «грамадскую дзейнасць і агульную карысць». У 1953 годзе ўправа Беларускага інстытута навукі і мастацтва (БІНІМ) ў Нью-Йорку загаманіла, што прыступае да арганізацыі Усебеларускага архіва беларускай эміграцыі. Рабілася гэта нібы «для карыстання ўсім беларускаму грамадству». БІНІМ браў на сябе поўную адказнасць «за справу аховы збораў ды за даступнасць іх для навуковых і грамадскіх патрэбаў». (Вядома, узяць лягчэй, чым даць!) Інстытуту не царпелася як найхутчэй адчыніць такую патрэбную для ўсіх установу, і ён заклікаў пачуць яго голас і шчодро адгукнуцца. «Пасылкайце лісты, друкі, экспанаты на адрас дырэктара Усебеларускага архіва Міколы Панькова!»

Я так і загарэўся. Збіраў, набываў, даставаў кнігі, дакументы, экспанаты і пасылку за пасылкай адсылаў Міколу Панькову. Думаў: для сябе стараюся, для ўсёй беларускай грамады. Цяпер жа разгортваю нека «Беларускі голас» № 225 і дазнаюся, што «бібліятэка, музей і архіўныя матэрыялы знаходзяцца ў доме сп. Міколы Панькова, 464, 46-ая вуліца, Бруклін, Нью-Йорк». Што спадар Панькоў уважае бібліятэку, музей і архіў «сваёй вылучнай уласнасцю». Што той жа М. Панькоў з'яўляецца гаспадаром Усебеларускага архіва і «мае права распараджацца ім так, як ён будзе лічыць за карыснае, уключна з правам продажу або перадачы».

Хоць ты вачам сваім не вер! Але як не верыць, калі сам Кастусь Мярляк піша. Хто-хто, а ён паднаготную ўсіх фондаў і архіваў ведае. Цёрты калач — прайшоў агонь, вяду і ўсе медныя трубы! Сам быў членам рады дырэктараў фундацыі імя Пётры Крычэўскага. Сам абхаджаў мяне: «Падтрымай фундацыю!»

Я падтрымаў. Я так ганарыўся сваім учынкам. Бо фундацыю закладвалі зноў жа не абы для чаго. «Задача фундацыі імя Крычэўскага заснаваць і ўтрымоўваць у ЗША беларускі культурны цэнтр,

у якім будуць сабраныя і захаваныя гісторыі і традыцыі Беларусі». Во які!

На пачатку фундаментары мелі на руках каля 33-х тысяч долараў. Гэтыя грошы, як кажа Мярляк, не з неба зваліся. Адкуль яны ўзяліся, я потым скажу. Да тых трыццаці з гакам тысяч дадаў і я свае, і іншыя свядомыя беларусы ахвяравалі. Гляджу, годзікаў так праз пяток пачала дзець фундацыя. Не, пакуль не выдавала ні кнігі, ні часопісаў, не заклала цэнтра культуры. Купіла чатыры дамы — нішто сабе! — за 180 тысяч долараў. Дырэктарская рада падлічыла, што набытая нерухомасць павінна даваць штогод не менш 10 тысяч долараў прыбытку.

Гэта мяне вельмі ўцешыла: калі так справу вясці, то якіх жа памераў ніву беларускай культуры можна засеяць! Чакаў-чакаў я буйных усходаў, міналі гады, а ніва адно быллём парасла. Няўжо, думаю, зноў плакалі мае грошыкі?

Ажно чытаю жалёбу выпертага з фундацыі Мерляка — так і ёсць! Чуяла маё сэрца! «Фундацыя, — піша выстаўлены за дзверы рады дырэктараў Кастусь Мярляк, — пасля дзесяці гадоў павінна ўжо мець каля 100 тысяч долараў. А дзе гэтыя грошы?»

Пасля выступлення Мерляка падала голас фундацыі імя Крычэўскага, паведаміла грамадскасць, што зрабіла для беларускай культуры за дзесяць гадоў: «Фундацыя... мае магчымасць ЧАСТКУ сваіх прыбыткаў прысвячаць фінансаванню беларускіх навуковых выданняў...»

Добра, што нарэшце хоць частку! Але ці прысвяціць? Мне так здаецца, што на культурную патрэбу ўжо нічога не засталася, усё пайшло на нерухомасць і чорт лысы ведае яшчэ на што. Паабяцалі, абы адбрахацца — глядзіце, фундацыя разварочваецца!

Але. Разварочваецца. І зноўку выяўляе патрыятычны намер пацерабіць маю кішэнню, зноў «зварочваецца да ўсіх суродзічаў і асобаў, зацікаўленых у захаванні, вывучэнні гісторыі і культуры беларусаў, з просьбай аб дапамозе і супрацоўніцтве».

Я так прыкінуў: значыць, радзе дырэктараў чатырох дамоў мала, бо ў яе ж уваходзяць аж шэсць асоб — М. Гарошка, В. Тумаш, У. Набагез, Я. Запруднік, А. Шукелайц і Ф. Бартуль. Прыдзецца нам праявіць сваю «зацікаўленасць у культуры» ды скласціся яшчэ на два дамы. Гэта як праграма-мінімум.

А, дзе маё не прападала! Лепш даць на фундацыю, чым самому прадаць.

Чыстую праўду гаворыць Кастусь Мярляк пра тыя грошы, якія не з неба падалі. Знайшліся людзі больш свядомыя за мяне, што «верылі ў справу кіраўнікоў», запісалі сваю страхоўку на фундацыю, а кіраўнікі «іх ганебна здрадзілі, а сёння самавольна карыстаюцца чужымі грашыма, як быццам бы сваімі собскімі».

Гэты камень Мярляк вапусціў у агарод абрамчыкаўцаў, або абрамолаў, як ахрысціў іх Хмара. Відаць, Вам, паважаны д-р Шпунт, як чалавеку, які сабаку з'еў на «вызвольным руху», ясна, на каго паказвае пальцам Мярляк. Прыгадайце пасляваеннае дзесяцігоддзе, калі агенты Міколы Абрамчыка вербавалі «патрыётаў» для «беларускай справы» і праз Сі-Ай-Эй закідвалі іх на Беларусь. Мала таго, што за кожную, прададзеную амерыканскай разведцы, душу беларуса Абрамчык атрымліваў гатоўкай. Ён яшчэ ўгаварыў кожнага застрахаваць сваё жыццё на кругленькую суму, а страхоўку ахвяраваць фундацыі. «Вернецеся з Беларусі, усё дастанецце!»

Абрамчык ведаў, што закінуты на амерыканскіх парашутах «патрыёты» не вернуцца, а грошы, вытаргаваныя за шпіёнаў, асядуць у яго фондах.

Мяне доўгі час мучыла сумленне, што я не паддаўся на ўгаворы абрамолаў, як Філістовіч ці Касцюк, і не аддаў жыццё за «беларускую справу», а сваю страхоўку на дом для рады дырэктараў.

Я дакараў сябе, што я нацыянальны паміш і таму ніяк не магу ўсвядоміць высокую мэту «вызвольнага руху». А цяпер бачу, што дарэмна рваў апошнія валасы на галаве, бо Абрамчык быў не той чалавек, за якога варта жыццё палажыць.

Во і «Беларускі голас» піша тое самае: «Мікола Абрамчык, які прэтэндаваў на прэзідэнта Беларускай народнай рэспублікі, не меў ніякіх якасцяў дзяржаўнага мужа. Гэта пацвярджае яго прымітыўная палітычная дзейнасць на эміграцыі».

Чаго не скажаш пра яго фінансава-гандлёвую дзейнасць. Ён не толькі моцна трымаў у руках прэзідэнцкія лейцы, але і не падпусціў нікога да Архіва рады БНР. Калі ангельскі сектар Рады БНР закінуўся пра інвентарызацыю архіва і дакументаў, Мікола Абрамчык рашуча наляжыў сваё прэзідэнцкае вета — не суньце носа ў чужую собскасць!

На Браслаўшчыне.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

[Заканчэнне на 6-й стар.]

ВАРШАВСКИЙ ДОГОВОР СЛУЖИТ МИРУ

14 мая этого года исполнилось 20 лет со дня создания Организации Варшавского Договора.

Страны — участницы этого Договора вынуждены были пойти на организацию такого сообщества ввиду сложившихся в то время обстоятельств. 4 апреля 1949 года в Вашингтоне министры иностранных дел США, Англии, Франции, Италии, Канады, Бельгии, Голландии, Люксембурга, Норвегии, Дании, Исландии и Португалии подписали Североатлантический договор. Так возникла НАТО, военно-политическая группировка капиталистических государств в Европе. В 1952 году в НАТО вступили Греция и Турция.

23 октября 1954 года в Париже подписаны соглашения, предусматривающие ремилитаризацию Западной Германии и ее вовлечение в НАТО. Тем самым были фактически отвергнуты предложения стран социализма о создании в Европе эффективной системы коллективной безопасности.

29 ноября — 2 декабря 1954 года в Москве состоялось совещание европейских стран по обеспечению мира и безопасности в Европе, созданное для рассмотрения положения, сложившегося на континенте в связи с подписанием парижских соглашений. Западные державы отказались принять в нем участие.

Представители восьми социалистических государств — участников совещания в принятой ими декларации еще раз подчеркнули, что «подлинная безопасность в Европе может быть обеспечена лишь в том случае, если вместо создания замкнутых военных группировок одних европейских государств, направленных против других европейских государств, будет создана система коллективной безопасности в Европе».

Отказ инициаторов парижских соглашений принять участие в Московском совещании и обсуждении представленного Советским правительством проекта «Общеввропейского договора о коллективной безопасности в Европе», отмечалось в декларации, противоречит их международным обязательствам по недопущению возрождения германского милитаризма, означает попытку устанавливать отношения с социалистическими странами «с позиции силы». В декларации также указывалось, что ратификация и осуществление парижских соглашений будут представлять угрозу для национальной безопасности миролюбивых государств Европы.

Государства — участники Московского совещания договорились вновь рассмотреть положение в том случае, если парижские соглашения будут ратифицированы, с целью принятия должных мер для обеспечения своей безопасности и в интересах поддержания мира в Европе.

11—14 мая 1955 года в Варшаве состоялось еще одно Совещание европейских государств по обеспечению мира и безопасности в Европе. Его участники — 8 социалистических государств, — констатировали, что ратификация парижских соглашений и включение Западной Германии в НАТО усиливают опасность новой войны и создают угрозу национальной безопасности миролюбивых государств, решили заключить Договор о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи, который ныне известен как Варшавский Договор.

Эта краткая хроника событий показывает, что для создавшейся к тому времени обстановки было характерно столкновение двух основных тенденций в европейской политике. СССР и другие страны

социализма, заняты мирным созидательным трудом, твердо и последовательно проводили курс на обеспечение прочного мира, на создание эффективной системы коллективной безопасности для всех государств континента. Западные державы, отказываясь от создания такой системы, от ранее принятых на себя в рамках антигитлеровской коалиции обязательств, вели под флагом антикоммунизма и антисоветизма курс на раскол Европы, создали здесь свою военно-политическую группировку. Их целью было с помощью политики «с позиции силы» навязать социалистическим странам выгодное для себя решение любых международных проблем. В этих условиях у социалистических стран не оставалось другого выбора, кроме принятия соответствующих ответных мер. Одной из таких мер и стало подписание Варшавского Договора.

Организация Варшавского Договора не преследует агрессивных, захватнических целей. Это оборонительная организация стран социалистического содружества. Она создана исключительно для защиты социалистических завоеваний народов стран социализма, для предотвращения новой войны в Европе и во всем мире.

Такая направленность Договора отражена в его преамбуле. Его участники заявляют, что они в своих действиях руководствуются целями и принципами Устава Организации Объединенных Наций. Они подтверждают свое стремление к созданию системы коллективной безопасности в Европе, основанной на участии в ней всех европейских государств, независимо от их общественного и государственного строя, что позволило бы объединить их усилия в интересах обеспечения мира в Европе.

В статье 2 Договора выражается готовность стран, его подписавших, участвовать в духе искреннего сотрудничества во всех международных действиях, имеющих целью обеспечить международный мир и безопасность, полностью отдавать свои силы осуществлению этих целей. Страны Варшавского Договора с самого начала выразили также свое намерение добиваться, по соглашению с другими государствами, которые пожелают сотрудничать в этом деле, эффективных мер к всеобщему сокращению вооружений и запрещению атомного, водородного и других видов оружия массового уничтожения.

В статье 5 Договора подчеркивается, что все принимаемые меры направлены исключительно на то, чтобы оградить мирный труд народов стран социализма, гарантировать неприкосновенность их границ и территорий, обеспечить защиту от возможной агрессии.

Миролюбивые цели Варшавского Договора находят конкретное воплощение во всех внешнеполитических инициативах СССР и других его участников. Здесь и конструктивные предложения ряда совещаний Политического консультативного комитета государств — участников Варшавского Договора о путях ликвидации зажатых империализмом очагов войны (в частности, в таких районах, как Индокитай и Ближний Восток), в области запрещения оружия массового уничтожения и разоружения. Здесь же настойчивые практические усилия по обеспечению мира и развитию взаимовыгодного делового сотрудничества европейских государств на основе принципов мирного сосуществования — усилия, увенчавшиеся созданием и успешной работой общеевропейского совещания по безопасности и сотрудничеству, а также началом

переговоров о взаимном сокращении вооруженных сил и вооружений в Центральной Европе.

Все это — убедительное свидетельство того, что цели Варшавского Договора в основном, в принципе совпадают с коренными интересами всех европейских народов, а сама Организация Варшавского Договора как действенный инструмент активной защиты мира вносит существенный вклад в оздоровление обстановки в Европе и во всем мире.

Варшавский Договор стал символом развития межгосударственных отношений нового, социалистического типа. Отношения между его участниками строятся на принципах социалистического интернационализма, то есть уважения государственного суверенитета, невмешательства во внутренние дела друг друга, полного равноправия и товарищеской взаимопомощи. Эти принципы — естественная норма взаимоотношений между социалистическими странами, объединенными общностью экономического и политического устройства, марксистско-ленинской идеологии, единством целей.

Следуя политике мира, участники Договора обязались воздержаться в своих международных отношениях от угрозы силой или ее применения и разрешать свои международные споры мирными средствами таким образом, чтобы не ставить под угрозу международный мир и безопасность (статья 1).

Наконец, Варшавский Договор носит открытый характер. Статья 9 Договора предоставляет возможность для присоединения других государств, независимо от их общественного и государственного строя, которые выразили готовность путем участия в нем способствовать объединению усилий миролюбивых государств в целях обеспечения мира и безопасности народов. Такое присоединение вступает в силу с согласия государств — участников Договора после передачи на хранение правительству Польши документа о присоединении.

В этих положениях отражена глубокая заинтересованность стран социализма в том, чтобы в международных отношениях утвердились принципы добрососедского сотрудничества государств с различным социальным строем. 20 лет существования Договора показали жизненную силу принципов, на которых он основан.

Следует отметить, что цели и принципы Варшавского Договора в целом соответствуют целям и принципам Устава ООН, намерение руководствоваться которыми отмечается уже в преамбуле Договора. Некоторые его статьи непосредственно соотносятся с положениями Устава ООН: отказ от угрозы силой или ее применения, намерение решать международные споры мирным путем (статья 1), право на индивидуальную или коллективную самооборону, контакты с Советом Безопасности в отношении мер восстановления и поддержания международного мира и безопасности (статья 4). Тем самым подтверждается верность социалистических государств обязательствам, принятым ими на себя в момент вступления в ООН, верность идеалам мира и международной безопасности.

Варшавский Договор, таким образом, в корне отличается от военно-политических союзов типа НАТО или СЕАТО. Это союз сил социализма и мира, надежный оплот всех прогрессивных и демократических сил в борьбе за упорядочение всеобщего мира, национальную независимость и социальный прогресс.

Вячеслав ИВАНОВ.

Недалёка ад гарадскога пасёлка Свіслач, дзе працуе Юрый Бяляеў, пачынаецца Белавежская пушча. У вольны час урач-мастак робіць сюды прагулкі і заўсёды вяртаецца са знаходкамі — карэньнямі, суччамі. Ён майструе з іх прыгожыя рэчы.

НА ЗДЫМКУ: народны ўмелец Юрый БЯЛЯЕУ.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ПАДАЙЦЕ НА ФУНДАЦЫЮ

(Заканчэнне. Пачатак на 4-й стар.)

хватка! Баба, а здолела адбіць і захаваць дзяржаўны архіў... для сябе. Не паспелі ў нябожчыка пяці астынуць, а айцец Леў Гарошка са Смарчком і Лашуком рынуліся з Лондана ў Парыж і пачалі пад'язджаць да спадарыні Абрамчыхі: як бы гэты архіў Рады ў лонданскую бібліятэку Імя Скарыны пераправіць? Каб грамада магла карыстацца. Абрамчыха павадзіла іх за нос, і пасля трэцяга візіту ўзяла ды выгнала — не перадам нікому архіўу Рады БНР!

Калі заляцалі айца Гарошкі скончыліся пышкі, прыляцеў Барыс Рагуля, а ўслед за ім айцец Войтанка са Штатаў. Войтанка так умасліваў прэзідэнцкую ўдаву, так распісваў Беларускі архіў, які ён закладзе ў сябе проста на ферме, што сэрца Абрамчыхі ледзь не растала. Але яна ў час спахаллася і папёрла айца Войтанку з прэзідэнцкай вільі:

Горш за ўсіх было спадару Нікану. Валокся праз акіян аж з Аўстраліі, а яго нават на парог Абрамчыха не пусціла. Міколава жонка, каб адвадзіць візіцёраў, сказала, што пераймае «па-тэстамэнту» дзяржаўны архіў у сваю спадчыну.

Адно мяне дзівіць, як гэты яна ўпусціла прэзідэнцкае крэсла і ўступіла яго Вінцуку Жук-Грышкевічу? Чаму не абвясціла сябе «тэстамэнтаваным» прэзідэнтам? Але вядома — бабскі розум!

Дык вось якая квэстыя з гэтымі фундацыямі, архівамі ды рознымі іншымі прыбытковымі інстытуцыямі. Як пачынаецца, то нібы для ўсіх, а потым глядзіш, карыстаецца адзін ці жменька хаўруснікаў, а цябе і блізка не падпусцяць.

Цяперачка і Вы, шануны д-р Шпунт, стаце перад майёй свядомасцю а

выцягнутай рукой. Вы гэты прысягнуць у чысціні сваіх намераў. Веру, веру!.. І разумею, які ўклад у захаванне беларускай культуры ўнясе Ваша фундацыя. Ды вось бяда — не ведаю, каму першаму даць? Цяпер столькі ахвочых ахоўваць нашу культуру развялося, што не спраўляюся даваць.

Беларуска-амерыканскі цэнтр у Саўт Рыверы хоча заснаваць «Беларускую бібліятэку, архіў і музей». Просіць падтрымаць... Пры Беларускім Інстытуце навукі і мастацтва ў Нью-Йорку ўжо закладзены фонд падручнікаў. Просіць прыслалы грошы... Янка Станкевіч з жонкай арганізуюць сямейную «Вялікалітоўскую фундацыю Льва Сапегі ў Задзіночаных гаспадарствах Амерыкі». Падкіньце, бо «выданы ўсіх менаваных прац залежаць ад таго, ці будучы на іх дары Ідэйных людзей...»

Галава мая пайшла кругам... Ніколі столькі думак зараз у ёй не тоўпілася!.. Дык каму першаму — д-ру Шпунту ці ўсім астатнім? А мо, нікому? Можна ўсе гэтыя фундацыі закладвацца, як піша Хмара, па-прыныпу: калі Вы дык і мы?..

Чамусьці мне ўяўляецца Ваша фундацыя ў выглядзе шыкоўнага асабнячка на Джамэйцы. А цяпер во дык бачу Вас гатовага да падарожжа на Філіпіны і Тайвань. Што — і Вы з «беларускай справай» на мае грошы?..

Я так мяркую, д-р Шпунт: хоць Вы і самы разумны ва ўсім «вызвольным руху», а з фундацыяй прыпазіліся. Трэба было гэты зрабіць даўнодаўносьняк. Упусцілі сваё. Цяпер — у Вас канкурэнтаў многа. А кішаў адна — мая, эмігранцкая. Ды і я, здаецца, больш свядомым станаўлюся. Так што, — выбачайце, калі ласка!..

Свядомы беларус».

ДАРОГАМІ ВАЕННЫХ ГАДОЎ

У дні грознай навалы, у час Вялікай Айчыннай вайны, усе без выключэння тэатры Савецкай Беларусі сталі на шлях усебаковай дапамогі фронту. Варта нагадаць, што Савецкі ўрад, клопоцячыся пра будучыню беларускага тэатральнага мастацтва, прыняў пастанову аб эвакуацыі калектываў вядучых тэатраў БССР. Беларускія актёры горача адгукнуліся на гэты клопат. Эвакуіраваныя ў глыбокі тыл (купалаўцы — у Томск, а коласаўцы — ва Уральск), нашы тэатры адразу ж распачалі напружаную працу па фарміраванню актуальнага рэпертуару. Не прайшло і двух месяцаў жыцця на сібірскіх зямлі, а купалаўцы гасцінна запрасілі томскіх працаўнікоў на першы спектакль па п'есе К. Крапівы «Партизаны». Пафас гэтай п'есы аказаўся сутунным грознаму ваеннаму часу, таму глядач цёпла сустрэў пастаноўку беларускіх артыстаў.

Потым у рэпертуар тэатра прыйшлі п'есы К. Сіманова «Хлопец з нашага горада», «Рускія людзі», а таксама «Фронт» Аляксандра Карнейчука. І наогул рэпертуар падбіраўся па магчымасці «ваеннага» характару.

Шмат увагі ўдзяляў ваенна-патрыятычнай тэматыцы і калектыву тэатра імя Я. Коласа. З асаблівым поспехам на яго сцэне прайшла п'еса Леаніда Ляонава «Нашэсце». Артысты па-мастацку пераканаўча даносілі глядачу думку аб перавагах савецкага гарту характараў, аб блізкай і неминучай пагібель фашызму. Да ўдач варта аднесці і пастаноўку п'есы К. Крапівы «Проба агнём».

Нягледзячы на ​​неспрыяльныя ўмовы, беларускія тэатры жылі нармальным творчым жыццём. Рэгулярна абнаўляўся рэпертуар, вялася работа з аўтарамі. Побач з гэтым праводзілася велізарная шэфская работа. Артысты-купалаўцы старэйшага пакалення з гонарам успамінаюць выступленні канцэртных брыгад перад воінамі Калінінскага фронту. Апрача тэатральнага спектакля, у праграме былі выступленні вакальнага квінтэта і струннага квартэта, мастацкае чытанне вершаў савецкіх паэтаў.

Канцэрты праводзіліся ў непасрэднай блізкасці ад перадавой, але небяспека мала бянтэжыла артыстаў. Усведамленне важнасці але сваёй місіі акрыляла іх, надавала ім новыя сілы. Байцы і камандзіры горача дзякавалі артыстам. «У грозныя дні вайны, — гаварылася ў адным з водгукаў, — калі на велізарным фронце змаганні з нямецка-фашысцкімі бандытамі грывяць гарматы, савецкі народ абараняе любімую Радзіму, — савецкае мастацтва прывінчана да штыка. Жыццядарасныя песні, музыка клічуць наш шматмільённы народ, Чырвоную Армію хутчэй ачысціць Радзіму ад нямецкай погані».

Вельмі цікавымі былі франтавыя выступленні артыстаў тэатра імя Я. Коласа. Праграма іх складалася з мантажу спектакля «Проба агнём» па п'есе К. Крапівы, з купалаўцаў «Прымакоў», з вадзівіля В. Пацёмкінай «З цёплым ветрам» і шматлікіх нумароў мастацкага чытання. Брыгада цэлыя тры месяцы прабыла ў часнях Першага Беларускага фронту.

Своеасаблівым рэкардсменам па шэфскай франтавой рабоце стаў калектыв Гомельскага абласнога драмтэатра. Канцэртная брыгада гамельчан, створаная па ініцыятыве ЦК КПБ яшчэ ў чэрвені 1941 года, прайшла разам з часамі 3-га Беларускага фронту велізарны шлях, які закончыўся аж ва Усходняй Прусіі. За гэты час было дадзена звыш 2 500 канцэртаў. Камандаванне высока ацаніла ўклад артыстаў у справу перамогі над ворагам: многія ўдзельнікі шэфскай брыгады нараўне з воінамі былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі.

Лозунг «Усё для фронту» быў для беларускіх артыстаў святым. Яўген Рамановіч успамінае пра будні на сібірскіх зямлі тэатра імя Я. Купалы:

«Грамадская дзейнасць тэатра набывала ўсё больш шырока і самыя разнастайныя формы. Калектыву тэатра прымаў удзел у пабудове чыгуначнай веткі на электрастанцыю, якая забеспечвала горад святлом, выходзіў на сельскагаспадарчыя работы, збіраў цёплыя рэчы для арміі, ставіў у свае выхадныя дні спектаклі, увесь збор ад якіх ішоў на патрэбы абароны. На асаблівыя сродкі быў набыт баявы самалёт — «Першы Беларускі Дзяржаўны драматычны тэатр», які пад гэтай назвай быў уручаны лётчыку-беларусу, героя Айчыннай вайны».

Пасля аварыі ў вызваленую Беларусь нашы тэатры адразу ж прыступілі да актыўнай творчай дзейнасці. З боку ўрада БССР яны адчувалі пастаянную ўвагу і клопат.

На вызваленай зямлі беларускім тэатрам давялося ўзнаўляцца, адбудовацца ў прамым і пераносным сэнсе. Трэба было дбаць не толькі пра мастацкія, але і пра бытавыя праблемы. Большасць тэатральных будынкаў стаялі разбураныя, рэквізіт разрабаваны немцамі. Але ж вайна набліжалася да пераможнага канца. І нягледзячы на ​​цяжкія ўмовы, яны не ведалі асмроты мажорнага настрою. Новымі, яркімі спектаклямі беларускія артысты набліжалі светлую зару перамогі.

Сцяпан ЛАУШУК,
кандыдат філалагічных навук.

ХРОНІКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

«ХАТЫНСКАЯ АПО-ВЕСЦЬ» беларускага пісьменніка Алеся Адамовіча адразу ж пасля выхаду ў свет прыцягнула ўвагу чытачоў у нашай рэспубліцы і за яе межамі. Яна выдадзена ў Чэхаславакіі, Польшчы, ГДР, Балгарыі, сёлета выходзіць ў Югаславіі, а ў выдавецтве «Прагрэс» — на іспанскай і арабскай мовах.

УКАЗАМ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР за вялікія заслугі ў развіцці савецкага тэатральнага мастацтва артысту Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Я. Коласа Фёдару Шамаву прысвоена ганаровае званне народнага артыста СССР.

ВЫРАБЫ ўмельцаў з калгаса «Праўда» Глускага раёна не раз прадстаўляліся на абласных і рэспубліканскіх выстаўках народнай творчасці. А нядаўна ў калгасе адкрыўся ўласны музей прыкладнага мастацтва.

УСЕСАЮЗНАЯ фірма грамзапісу «Мелодыя» выпусціла пласцінку «Горадгерой Мінск». Яна прысвечана 30-годдзю Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

На дыску-гітанце запісана адзінаццаць песень аб беларускай сталіцы кампазітарай А. Багатырова, У. Алоўнікава, І. Лучанка, Ю. Семянкі, Я. Глебава ў выкананні салістаў Тамары Раёўскай, Наталлі Гайды, Віктара Вуячыча, Валерыя Кучынскага, Юрыя Смірнова, Анатоля Падгайскага і эстрадна-сімфанічнага аркестра Беларускага тэлебачання і радыё пад кіраўніцтвам Барыса Райскага.

Малюўніца аформлены канверт пласцінкі з тэкстам на трох мовах — рускай, англійскай і нямецкай — расказвае аб горадзе-героі, аўгарах песень і іх выкананцях.

ПАДВЕДЗЕННЫ вынікі Усесаюзнага конкурсу «Мастацтва кнігі», у якім прынялі ўдзел цэнтральныя выдавецтвы краіны, а таксама кнігавыдаўцы ўсіх саюзных рэспублік.

Дыпламам першай ступені ўзнагароджана кніга В. Шэкспіра «Кароль Лір» у перакладзе на беларускую мову («Мастацкая літаратура», мастак Б. Забораў).

Тры беларускія выданні ўдасцелены дыпламаў другой ступені, некалькі кніг адзначаны дыпламамі трэцяй ступені.

У БАТАЛЬЁНЕ КАПІТАНА ПАДОЛЬНІКАВА

Гэта адбылося на Віцебскім напрамку. Вораг замацаваўся на больш зручных, чым наш стралковы полк, пазіцыях і глыбока закапаўся ў зямлю. Абодва бакі рыхтаваліся да рашучага ўдару, зрэдку «абменьваючыся» непрацяглым агнём. Калі ж страляніна сціхала, над наваколлем усталявалася цішыня, быццам і не было вайны.

У адзін з такіх «спакойных» дзён мяне выклікалі да камандзіра палка. У штабе, акрамя камандзіра і камісара, быў незнаёмы капітан.

— Таварыш падпалкоўнік, па вашаму загаду... — далажыць па форме аб прыбыцці мне не ўдалося. Камандзір падаў знак рукою: не працягваць.

— У другім батальёне, — сказаў ён, — адвезлі ў медсанбат Лутавіна, камандзіра ўзвода сувязі. Прыміце часова ўзвод. Знаёмцеся: камандзір батальёна капітан Падольнікаў.

Новы мой камбат добрамычліва ўсміхнуўся і спытаў:

— Колькі часу трэба вам на зборы?

— Адно гадзіну.

— Вось і добра. Знойдзеце мяне ў начальніка штаба...

На выхад суправаджаў яго камісар.

— Ну, віншую, — гаварыў ён, — знайшлі артыста, пашукаем і мастака.

Я зразумеў, што мае назначэнне ў батальён не выпадае. Пазней я даведаўся, што камбат спецыяльна прасіў прымацаваць да яго, хоць бы і часова, людзей, блізкіх да мастацтва. Але чаму гэтым займаецца імяна камбат? У батальёне ж ёсць палітработнікі. У далейшым я зразумеў і па заслугах ацаніў пазіцыю Падольнікава.

Ад штаба палка, адкуль мы рушылі, да каманднага пункта батальёна было каля сямі кіламетраў. Кусты змяняліся балотам, полем, далей ішоў лес, а за ім цясніна — месца майёй новай службы.

Мы ехалі на павозцы. Сябе пад сядзенне ездавы прыставаў металічную скрынку з кінаплёнкай.

— Вось «Шчорса» вязём, — перахапіўшы мой позірк, сказаў камбат. — А нядаўна прывозілі «Чапаева» і «Аэраград».

— Гэтыя фільмы яшчэ да вайны бачылі мільёны, — заўважыў я. — Мяркую, што большасць вашых людзей — таксама.

Камбат усміхнуўся:

— Згодзен. Але такія фільмы можна глядзець некалькі разоў. Вось «Аэраград» я зноў убачыў тут, на фронце, і пановаму, вышэй ацаніў выключныя якасці гэтага патрыятычнага твора. Узрушаны былі літаральна ўсе байцы. Аляксандр Даўжэнка задоўга да вайны зразумеў і адчуў тое, што мы зразумелі і адчулі толькі цяпер.

Падольнікаў спыніўся, прыркуўся.

— Неабходна шырэй разгортваць выхаваўчую работу на прыкладах гераічнага мінулага. Патрыятызм нашых людзей мае глыбокія каранні. У сябе ў батальёне мы звяртаем на гэта вялікую ўвагу.

Я слухаў камбата, з радасцю ўсведамляючы, што буду служыць пад пачаткам чалавека, які любіць мастацтва, разумее значэнне і сілу яго ўздзеяння.

Коль спыніўся каля густага цёмна-зялёнага хмызняку. Я не адразу зразумеў, што мы прыбылі на месца, бо зямлянкі і хады зносілі паміж імі былі дбайна замаскіраваны пад агульны выгляд цясніны.

Прыемнай нечаканасцю для мяне аказаўся клуб. Гэта была вялікая і глыбокая зямлянка з «глядзельнай залай» і «пакоюмі» для палітзаняткаў і рэпетыцый самадзейных артыстаў. Памяшканне асвятлялася ад электрарухавічка. На сцяне экспанавалася вялікая выстаўка: «Наша Радзіма ў выяўленчым мастацтве». Для яе стварэння былі выкарыстаны комплекты часопіса «Огонек», знойдзеныя ў падвале разбуранага будынка.

На процілеглай сцяне я ўбачыў яшчэ выстаўку. Над ёй буйныя, выразаныя з кардону словы: «З усіх мастацтваў важнейшым для нас з'яўляецца кіно». На выстаўцы — партрэты братаў Васільевых, Даўжэнка, Эйзенштэйна, Пудоўкіна, Пратазанава і Чарльі Чапліна, кадры з вядомых савецкіх кінафільмаў.

Падольнікаў растлумачыў:

— Выстаўку аформілі ў Волагдзе ў тры дні, калі фарміравалася часць. Дапамог салдат, былы супрацоўнік «Мас-фільма». Цяпер паказваем яе ўжо на чацвёртым месцы франтавой дыслакацыі.

...Батальён капітана Падольнікава быў найлепшым у дывізіі ў перыяд абароны і пасля выдатна праявіў сябе ў наступальных баях. У гэтым, на маю думку, пэўную ролю адыграла мастацтва.

Аляксей СЛЕСАРЭНКА,
афіцэр запаса, заслужаны дзеяч культуры БССР.

КВЕТКІ ДАЛЁКІХ ПАЛЁЎ

Грамадскасць Беларусі адзначыла 70-годдзе пісьменніка і перакладчыка Юркі Гаўрука. Сын слускага цесляра і сталара з юнацкіх год верны свайму жыццёваму крэда — праца і творчасць. Праца перакладчыка стала вызначальнай у яго жыцці. Паэзія, проза, драматургія класікаў і сучасных англійскіх, нямецкіх, французскіх, польскіх аўтараў. Шырокі дыяпазон творчых інтарэсаў Юркі Гаўрука. Аб яго майстэрстве цудоўна сказаў вядомы рускі паэт і перакладчык Арсень Таркоўскі:

— Мне давялося прачытаць пераклад «Гамлета» на беларускую мову, выкананы Юркам Гаўруком. Гэта лепшы пераклад «Гамлета» з усіх, што мне калі-небудзь даводзілася чытаць на даступных мне мовах. Для перакладчыка не існавала цяжкасцей, ён не ведае памылкаў супраць стэлю, гэта ідэальны з пункту гледжання нашага мастацтва твор.

Каб зразумець увесь сэнс гэтай зусім аб'ектыўнай, старонняй ацэнкі працы беларускага перакладчыка, трэба мець на ўвазе, што А. Таркоўскаму «даступны» амаль усе асноўныя еўрапейскія мовы, што «Гамлет» толькі на рускую мову перакладаўся звыш дваццаці разоў.

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

У мінскім Палацы мастацтваў наладжана выстаўка работ беларускіх мастакоў, прысвечаная 30-годдзю Вялікай Перамогі. Гэта хваляючы расказ пра гераізм і стойкасць нашага народа.

НА ЗДЫМКАХ: рэпрадукцыі з работ В. ВОЛКАВА «З ліпеня» і В. СУМАРАВА «Песня пра партизан».

Работніцы кандытарскага цэха Любоў ПАУЛЮКОВА, Оля БЯЛАШ, Надзя ШУЛЯК дэманструюць сваю прадукцыю.

ЯК НАРАДЖАЮЦЦА ЛАСУНКІ

Ну якая ўрачыстасць абыйдзецца без святочнага пірага? Ім спачатку лобуюцца, а потым частуюць гасцей. Ласункі аднолькава любяць і дзеці, і дарослыя. Бадай, цяжка падлічыць, колькі за сваё жыццё чалавек з'ядзе тортаў, пірожных, кексаў і бісквітаў. Мінчане штодзённа купляюць каля 30 тон кандытарскіх вырабаў. Кожнаму, напэўна, цікава даведацца, дзе вырабляецца гэта «салодкая прадукцыя»...

Мы на хлебазаводзе № 5 горада Мінска. Духмяны пах з яго цэхаў разносіцца далёка па раёну.

У кабінёце дырэктара Юрыя Сціпенкі чакаем, пакуль прынясуць белыя халаты, каб пайсці па прадпрыемству. Разглядаем некалькі маляўнічых здымкаў. На іх узоры тортаў, распрацаваных лабараторыяй завода і кандытарскім цэхам. Самы прывабны і арыгінальны называецца «Косык з клубнік». Можна, імяна гэтай навінцы суджана стаць фірменным вырабам завода. Ну, а цяпер найбольшым попытам у пакупнікоў карыстаюцца торты «Калач» і «Ласун».

Перад тым як трапіць у кандытарскі цэх, мы пабывалі ля пульту кіравання, з якіх ажыццяўляецца паступленне мукі па ўсіх цэхах. На пульце працуе адна жанчына-аператар. Чырвоныя і зялёныя лампачкі шчыта кіравання, загараючыся, абазначаюць рух мукі па трубаправоду.

Цяпер у кандытарскім і булачным цэхах пачынаецца работа. У вялізных чанах замешана апара, аўтаматы збіваюць бісквітную масу. Дзяўчаты ў беласнежным адзенні толькі назіраюць за тым, як апарат стружкай наразае масла, збівае крэм. Дарэчы, усе кандытарскія вырабы гатуюцца з высокакачэсных прадуктаў. Гэта цукар, масла, мука (толькі вышэйшага гатунку), шакалад, віно, каньяк, арэхі. Далей бісквітную масу разліваюць у формы і выпякаюць у велізарных печах. Пекары сваю справу зрабілі,

цяпер чарга за кандытарамі. Дзяўчаты, якія займаюцца гэтай справай, сапраўдныя майстрыхі. Іх рукі хутка і спрытна малююць мудрагелістыя рознакаляровыя ўзоры, упрыгожваюць торты крэмавымі кветкамі, цукатамі.

Вось паехалі па канвееру апетытныя шакаладныя «Сталічны», «Мінскі пясочны», «Раніца». Цяпер іх упакуюць у каробкі і адвядуць у магазіны.

А спецыяльна для дзяцей выпускаюць невялікія торты «Ягудка» і «Малышок». Яны смачныя, пажыўныя і вельмі падабаюцца дзецям. Пірожныя «Лявоніха» ўпрыгожаны нацыянальным арнаментам. Ужо не навінка для мінчан «Беларускі набор», які складаецца з 40 пірожных: заварных, пясочных, кручаных і наразных бісквітных, круглых бушэ, паветраных мярэнга.

Акрамя асартыментных вырабаў, у цэху робяць торты і пірагі па заказах гараджан. Да вяселля, дня нараджэння, вялікага юбілею яны павінны быць асабліва прыгожыя і ўрачыстыя, таму «афармляюць» іх самыя вопытныя майстры.

Вось заказны торт рыхтуе кандытар Ларыса Сазонава. Са звычайнай «бісквітнай ляпёшкі», раскладзенай на лісце, вырастае велізарны, прыгожы, як вяснавы букет, святочны торт.

Каля гадзіны мы правялі ў цэхах завода. За гэты час адправіліся ў гарадскія магазіны сотні тортаў, тысячы свежаспечаных, яшчэ гарачых булачак і кексаў. А за суткі хлебазавод выпускае пяць тон кандытарскіх вырабаў.

Наша знаёмства з прадпрыемствам заканчваецца ў заводскай лабараторыі. Тут працуюць хімікі і мікрабіёлагі. Яны правяраюць якасць паступаючых на завод прадуктаў, сочаць за вядзеннем тэхналагічнага працэсу, распрацоўваюць новыя віды прадукцыі.

Т. АНТОНАВА

ВОСЕМ ЦЕЦЕРУКОЎ

У той красавіцкі ранак над балоцітай лагчынай за вёскай нізка вісеў полаг цемры. Вільготна, свежа і сытна пахла маладой травой. Па твары мякка сцэбанулі некалькі разоў хваёвыя галінкі. Іван Пятровіч упэўнена вёў мяне непрыкметнай звілістай сцяжынкай паміж чарнеючых ствалоў. З глыбокага яру, па краі якога мы ішлі некалькі хвілін, дзьмяна выглядалі вострыя верхавіны высачэзных хваін. На ўсходнім краі небасхілу пачынала праясняцца над лесам светлая палоска. Нарэшце, прадраўшыся праз густыя зараснікі ядлоўцу, мы выйшлі на край паланы і асцярожна ўціснуліся ў нізкі будан, загадзя пастаўлены на такавішчы.

Вось аднекуль справа, гучна фырочучы крыламі, падляцеў першы цецэрुक. Але дарэмна я ўглядаўся ў шчыльны паміж галінамі ў сценках перад сабой: кусты ядлоўцу, карчы і пні, куча ламачча ледзь бачны былі ў тумане.

Прыляцеў другі цецэрुक і таксама апусціўся на зямлю. Следам за ім і трэці, крыху воддалі. Я павярнуўся да свайго правадніка. Ён спакойна кінуў галавой:

— Пачакаем... Будзе вельмі прыгожы досвітак. Табе не халадна?

Стрымліваючы дрыжыкі, адказаў яму як мага спакойней:

— Я ўпершыню на такавішчы... разумею?

Іван Пятровіч нахіліўся да мяне:

— Іх тут будзе восем. Адзін прыгажэйшы за другога. Гэта адзін з лепшых такоў у наваколлі. — Ён змоўк, а над буданом прафырчэў крыламі яшчэ адзін цецэрук.

Развіднела. Нарэшце, я змог разгледзець бліжэйшага цецэрку. Ён сядзеў перад намі натапырыўшыся. З тым страпануўся і нясмела забулкатаў. Такучы, ён павольна хадзіў круг за кругам, зрэдку прыпадаючы грудзінай да зямлі. Азваўся і другі. Адаленае мармытанне ўсё ўзмацнялася і раптам запоўніла адзіным гукам халодную раіцу. Яно гучала, як бурны вясновы ручай.

Толькі цяпер я змог разгледзець усіх цецэрую. Было іх сапраўды восем, птушкі разбегліся па палянцы, нібыта дзеці ў час вясёлай гульні.

— Гадоў пяць назад, — прашаптаў мой праваднік, — калі ты яшчэ не аблюбаваў нашу мясцовасць для адпачынку, было ў нас такавішча крыху далей, там вунь ля самага Марочнага. Дык там адразу збіралася каля трыццаці цецэрую...

Злева ад будана, каля пня, певень гучна плескануў крыламі і зачуфыркаў. Прыўзляцеў, прысеў і з мармытаннем ваяўніча затакаваў, распушыў «ліру» і пачціва кланяўся, як далікатны кавалер. Чырвоны надброўі ярка выдзяляліся на чорнай галаве.

«Ліра» са снежна-белым падхвосцем то расхіналася веерам, то зноў ссоўвалася, чапляючы загнутымі канцамі крайніх пёраў за траву, густа пакрытую шэранню. Свальны і самаўпэўнены ваяўнічы рыцар.

Стрымліваючы дыханне, я ўважліва разглядаў аднаго цецэрку за другім. Разглядаў іх рухі і імкнуўся вызначыць — які ж з іх заслугоўвае гонару лічыцца прыгажэйшым.

Небасхіл пабарваеў і цецэркі затакавалі яшчэ больш азартна. Сталі больш ваяўнічымі, падскоквалі ўсё вышэй, а два мацнейшыя са сляпой лютасцю ганяліся адзін за адным, нібыта пёўні ў спякотны летні поўдзень на вясковай вуліцы.

Чырвоны дыск сонца выплыў над гарызонтам і цецэркі раптоўна змоўклі, застылі на месцы.

— Нібы статуі... — усміхнуўся Іван Пятровіч і выпрастаўся. — Зараз нам прадастаўляецца перадышка — хвілін на дваццаць.

Адразу ж з палёгкай уздыхнулася, нібыта ў тэатры апусцілі заслонку пасля першай напружанай дзеі.

Між тым паляна перад намі паружавела. Хваёвыя верхавіны падзялілі яе на часткі сваімі доўгімі вузкімі ценямі. Птушкі нерухома адпачывалі, павярнуўшыся да ўзыходзячага сонца.

Паступова яны зноў разгуляліся. Чуфыркалі, балбаталі, біліся паміж сабою і падскоквалі ў святле першых прамяняў сонца. Адзін з пёўняў наблізіўся амаль да самага будана. Пабліскаваючы шлюбным убраннем, ён у самазбыцці такаваў на шырокім пні.

На сагнутай бярозцы прыладзілася цяцэрка і ціхенька прызыўна азвалася. Цецэрुक ля самага будана закружыўся вясёлай і ўзмацніў балбатанне.

Я злёгка прыўзняў фотаапарат. Нечакана цецэрुक змоўк і павярнуў галаву ў бок лесу, а яшчэ праз імгненне імкліва паляцеў прэч. Услед за ім, моцна лапочучы крыламі, зніклі і астатнія.

Амаль на сярэдзіне палянікі стаяла лісіца, і, выцягнуўшы шыю, глядзела ўслед цецэркунам. Уся поўсць драпежніцы была залепана гразню — відавочна, лісіца доўга паўзла ў надзеі на смачнае снеданне.

Нейкі час яна не зводзіла вачэй са знікаючых птушак, затым абнохала палянку, нібы жадаючы пераканацца, што ні аднаго цецэрку там не застаўся. Раптам драпежніца прынікла грудзямі да зямлі, паклала галаву на выцягнутыя прырэднія лапы і пачуўся тонкі пранізлівы брэх пакрыўджанага шчанюка. Затым лісіца страсянулася і, апусціўшы галаву, пашыбавала нацянькі да лесу.

Навокал струменілася святло чароўнага вясенняга ранку...

Анатоль БАЯРОВІЧ.

СПЯВАЕ СВЯТЛАНА ДАЊЛЮК

З творчасцю салісткі Акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР, народнай артысткі БССР Святланы Данілюк знаёміць новая стэрафанічная пласцінка, якую выпусціла ўсеагульная фірма «Мелодыя».

Яе адкрывае песня Ю. Семянякі «Беларусь — мая песня». Запісана — маама шэсць беларускіх народных песень: «А ў полі вярба», «Канілася чорна галка» і іншыя.

З опернага рэпертуару спявачкі прадстаўлены дзве сцэны з «Хаваншчыны» М. Мусаргскага і маналог Зарэмы з музыкі Б. Асаф'ева да паэмы А. С. Пушкіна «Бахчысарайскі фантан».

«ПАЛАСАТЫ АТРАКЦЫЁН»

Імя заслужанай артысткі РСФСР Маргарыты Назаравай добра вядома ў нашай краіне. Гэта смелая жанчына — дрэсіроўшчыца тыграў. Яна знялася ў фільмах «Чалавек і звер», «Утаймаванне тыграў», «Паласаты рэйс», якія прынеслі ёй папулярнасць і вядомасць. Сёння М. Назарава выступае ў Мінску з поўнаасцю адноўленым атракцыёнам «Дрэсіраваныя тыгры».

Лясныя драпежнікі — выхаванцы Назаравай — вялікія паслухмяныя кошкі на арэне. Яны ўважліва сочаць за рукамі сваёй гаспадыні. Узмах палачкі, і ўсе, як адзін, становяцца на заднія лапы; кладуцца на падлогу, ідуць па кругу, выконваюць розныя загады. Адзін ашчэрыўся: не прыстала, маў-

ляў, тыграў займацца такой справай. Але праз хвіліну ён круціць карусель, на якую ўсе ліся тры яго сабраты.

Здзіўленне і захапленне ў вачах малога, які ўпершыню бачыць сапраўдных тыграў...

Вось выбег на манеж конь. І паласаты драпежнік у імгненне вока апынуўся ў яго на спіне. Круг, другі...

Незвычайная джыгітоўка заканчваецца пад апладысменты.

В. РЫБІЦКІ.

ГУМАР

Адзін шатландзец гаворыць другому:

— Ты ведаеш, што японцы робяць з лупінамі ад бананаў?

— Не.

— Заплюціш за маю каву, калі я скажу табе?

— Згодзен.

— Яны робяць тое, што і мы: выкідаюць іх.

— Толькі пасля маёй смерці свет зразумее, што ён страціў.

— У цябе такія вялікія даўгі?

— Навошта ты трымаеш у кабінёце залатых рыбак?

— Прыемна мець хоць каго-небудзь, хто адкрывае рот і не просіць пры гэтым аб прыбаўцы платы.

— Афіцыянт! Гэты біфітэкс, напэўна, з каніны: ён такі цвёрды, што яго немагчыма разрэзаць!

— Вы памыляецеся, сіньёр, каня ўжо з'елі, — гэты біфітэкс з воза.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 840.